

A KONTRASZTÍV ELEMZÉS SZEREPE A NYELVÉSZETI KUTATÁSOKBAN

A bilingvizmus tanulmányozásának a középpontjában az interferencia áll. Ezen azt értjük, hogy más nyelvi elemek befolyására megsértjük egy nyelv normáit. Tulajdonképpen az egyik nyelv modelljeit alakítjuk át egy másik nyelv modelljei szerint. Interferálhat bármelyik nyelv, de interferencia szempontjából az anyanyelv erősebb hatást fejt ki a másik nyelvnél. Ez a megállapítás azonban csak azokra az egyénekre vonatkozik, akiknek az anyanyelvi jelrendszere teljesen kifejlődött, még mielőtt azt egy másik nyelv részéről káros befolyás érte volna. Homogén nyelvi környezetben az anyanyelven folyó oktatás általában biztosítja is az anyanyelvi jelrendszer teljes kifejlődését. Egészen más a helyzet akkor, ha az egyén kétnyelvű vagy többnyelvű környezetben él, és bármilyen oknál fogva nem az anyanyelven tanul. Ilyen esetekben igen gyakori az a jelenség, hogy az idegen nyelv fejt ki erősebb hatást az anyanyelvre.

Az újabb nyelvészeti kutatások eredményeképpen köztudott, hogy az interferencia tényét és konkrét megnyilvánulási formáit legbiztosabban a nyelvek egybevető (kontrasztív) elemzése útján állapíthatjuk meg.

A kontrasztív módszer alkalmazását tehát sem a nyelvészeti kutatásokban, sem a nyelvoktatásban nem az újszerűsége való törekvés indokolja, hanem egy adott társadalmi helyzet nyelvi szükséglete. Az a felismerés, hogy meg kell teremteni a nyelvészeti alapot a kétnyelvűség, ill. a többnyelvűség feltételei között folyó anyanyelvtanításhoz és a homogén vagy bármilyen más környezetben folyó idegennyelv-oktatáshoz.

AZ EGYBEVETŐ MÓDSZER KIALAKULÁSA ÉS ELTERJEDÉSE

A nyelvek egybevetésének gyökere történetileg még abba a korba nyúlik vissza, amikor a különböző nyelveken beszélő emberek egymással kapcsolatba kerültek. Nyilvánvaló, hogy már kezdettől fogva észrevették, ha egy másik nép (népcsoport vagy törzs) tagjai más nyelven beszéltek. Ez a megkülönböztetés azonban még hosszú évezredekken át nem jelentett tudatos egybevetést.

A későbbi fejlődés során az idegen nyelvek tanulása (tanítása), a különböző szövegek fordítása, a két- és többnyelvű szótárak készítése szükségessé

tette ugyan az illető idegen nyelvnek az anyanyelvvél való egybevetését, mégis azt kell megállapítanunk, hogy két nem rokon nyelv tudományos igényű egybevetéséről csak a XIX. század óta beszélhetünk.

Az utóbbi évtizedekben világszerte nagy fejlődésnek indult az ilyen irányú tudományos kutatómunka. A kontrasztív nyelvi analízissel foglalkozó vagy e módszeren alapuló munkák bibliográfiája rendkívül gazdag. Mindez az intenzív nyelvtanulással, valamint a fordítói és lexikográfiai munkákkal kapcsolatban jelentkező és állandóan növekvő igényekkel magyarázható.

Az ide vonatkozó teljes bibliográfia ismertetésére ebben az írásban nem vállalkozhatok, de talán elegendő lesz, ha az elmondottak bizonyítására megemlítem azokat a fontosabb nemzetközi kongresszusokat, tanácskozásokat, amelyeket az utóbbi tizenöt évben a témával kapcsolatban megszerveztek.

A felsorolást az 1957-ben Oslóban megtartott VIII. nemzetközi nyelvész-kongresszussal kezdem (Vö. Problematika dvojezičnosti — Dvojezično obrazovanje — sociološke, pedagoške i psiholingvističke osnove. Jugoslovenski zavod za proučavanje školskih i prosvetnih pitanja, Beograd, 1965), majd az 1960-ban Aberystwythben (Wels) megszervezett UNESCO-szemináriumot (részletes beszámolót Zlatko Muhvić zágrábi professzor írt róla a Pedagoška stvarnost c. folyóirat 1960. évi 10. számában), az 1962-es hamburgi nemzetközi UNESCO-tanácskozást, valamint az élő nyelvek tanításának elvi kérdéseivel foglalkozó 1964-es berlini nemzetközi kongresszust emelem ki. Az utóbbi hármat az UNESCO védnöksége alatt, ill. szervezésében tartották.

Jugoszláv vonatkozásban meg kell említenünk az 1965. november 15–17. között Szabadkán megtartott szövetségi szemináriumot (Vö. Zajedničko vaspitanje i obrazovanje učenika različitih nacionalnosti. Jugoslovenski zavod za proučavanje školskih i prosvetnih pitanja, Beograd, 1966.)

Külön ki kell emelnünk ebből a felsorolásból a legújabbat: az 1971. október 14–16-ig Pécsen megtartott, az élő nyelvek összevető nyelvtanainak elvi és gyakorlati kérdéseivel foglalkozó nemzetközi kontrasztív nyelvészeti konferenciát.

A Szovjetunióban az egybevető módszernek az alkalmazása különösen a II. világháború után terjedt el. Az orosz és a nemzetiségi nyelvek egybevető nyelvtanai, továbbá doktori disszertációk és egyéb tanulmányok bizonyítják ennek a tudományágnak a fejlődését. 1957-től kezdve „Russzkij jazik v nacionalnoj škole” címmel új folyóirat indult, amelynek hasábjain nemegyszer találkozunk az egybevető módszer alkalmazásával megírt cikkekkkel is.

A napjainkban folyó és a magyar, ill. a szerbhorvát nyelvet érintő kontrasztív kutatások közül csak két tervmunkát említek:

— az újvidéki Hungarológiai Intézet és az MTA Nyelvtudományi Intézetének közös munkájával készülő magyar–szerbhorvát egybevető mondattant (Vö. Mikes Melánia: Tájékoztató a magyar–szerbhorvát kétnyelvűség körében folyó kutatásokról, A Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei 1969/1; uő: „A magyar és a szerbhorvát nyelv összevetésének módszertanáról”, a pécsi kontrasztív nyelvészeti konferencián elhangzott korreferátum; Dezső László: Tipológiai bevezetés a magyar–szerbhorvát kontrasztív nyelvtanba — A Hungarológiai Intézet Tudományos Közleményei, 1971/8; Dezső László: Tipológiai vizsgálatok — A Hungarológiai Intézet Nyelvészeti Füzetek, Újvidék, 1971/1)

— a Zágrábi Bölcsészettudományi Kar Nyelvtudományi Intézetének és a washingtoni Alkalmazott Nyelvészeti Központnak közös termv munkáját: a szerbhorvát és az angol nyelv kontrasztív elemzését (Vö. Rudolf Filipović: *Contrastive Analysis of Serbo-Croatian and English — Studia Romanica et Anglica Zagrabienis*, 1967. 23, 5–27).

A KONTRASZTÍV MÓDSZER HELYE A NYELVTUDOMÁNYBAN

A különböző nyelvek közötti viszony tanulmányozásában a nyelvtudomány ma főleg a következő módszereket alkalmazza:

- a) a történeti összehasonlító (komparatív) módszert,
- b) a tipológiai egybevető módszert,
- c) az egybevető vagy kontrasztív módszert.

Mindhárom esetben a nyelvi jelenségek szembeállításáról van szó, és a kutatónak mindig különbséget kell tennie azok szerkezeti és funkcionális hasonlósága között.

Az említett módszereket és egymáshoz való viszonyukat röviden a következőképpen jellemezhetjük:

a) A történeti összehasonlító (komparatív) módszerrel a kutató a rokon nyelvek nyelvi jelenségeit hasonlítja össze, ebből von le nyelvészeti következtetéseket. E módszer alapját az egymással genetikai kapcsolatban álló rokon morféma-k történetének a kutatása képezi. A fő feladat a morféma-k formai azonosságának a megállapítása. A formai azonossággal rendszerint együtt jár a morféma-k funkcionális azonossága is. A szláv nyelvekben pl. az esetek nemcsak formájukban, hanem funkciójukat tekintve is közeli kapcsolatban vannak egymással.

b) A tipológiai egybevető módszer a különböző, egymással nem mindig rokoni kapcsolatban álló nyelveket veti össze; nemcsak két adott nyelvet, hanem az összes nyelvet a Földön. Bizonyos típusokba sorolja őket. A tipológiai kutatás meghatározott strukturális kategóriákat választ ki (pl. a szórend, a névelők használata, igeaspektusok stb.) és tanulmányoz a nyelvek egybevetésével, függetlenül azok genetikai rokonságától. Bármely tipológiai kutatás alapját a funkcióbéli azonosság képezi.

Minden nyelv más nyelvekre is jellemző közös ismérveknek az egysége. A tipológiai kutatások célja azoknak az általános szerkezeti törvényeknek a feltárása, amelyek meghatározzák a nyelv különböző elemeinek belső összefüggését. Roman Jakobson szerint nem az elemek felsorolása, hanem a rendszer a tipológia alapja.

Az 1966. évi debreceni nemzetközi nyelvészkongresszuson Vladimír Skalička cseh professzor „A magyar nyelv tipológiája” címmel megtarott előadásában kifejtette, hogy a hagyományos tipológia felfogása szerint a magyar nyelv az ún. agglutináló nyelvek közé tartozik. Az újabb tipológiák szerint a magyar nyelvre a SOV szórendi séma a jellemző¹. Nézete szerint legfontosabb a tipológiában a típus. Ezért a tipológiai leírás a típusokkal kezdődik. A magyarban a legfontosabb az agglutináló típus, ezen belül pe-

¹ S = alanyesetű főnév; O = főnév tárgysetben; V = ige. Pl.: *Péter levelet ír*. (E három elemből hat permutációs sor alkotható.)

dig az úgynevezett szemantémák és formális elemek közötti viszony. „A magyarban sok a képző, jel, rag, és kevés a formális szó. Sokkal több rag és jel van benne, mint pl. a latinban, az oroszban, és több, mint a finnben. Sok esetben a magyar képző, jel, rag a többi nyelv más szerkezetének felel meg: *barátaimnak* — to my friends, *amicis meis*; *várhatlak* — ich kann dich erwarten; *autóztam* — ich fuhr mit Auto.” (Vö. Nyelvtudományi Értekezések 58. sz. Szerk. Imre Samu és Szathmári István, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967).

Az agglutináló és flektáló nyelvek esetrendszere közötti eltérésekkel foglalkozik — más nyelvészeti témák mellett — Aleksandar Belić is „O jezičkoj prirodni i jezičkom razvitku” c. könyvében (Naučno delo. Beograd, 1959).

Az újvidéki Hungarológiai Intézetben a magyar–szerbhorvát kontrasztív nyelvtani vizsgálatokkal foglalkozó elemző csoport is tipológiai kutatásokkal kezdte munkáját, arra a meggyőződésre alapozva, hogy a tipológia nyújtja az elméleti alapot az egybevető nyelvészeti kutatásokhoz. Ennek eredményeként született meg egy ide vonatkozó kiadványsorozat első kötete is: Dezső László: Tipológiai vizsgálatok (A Hungarológiai Intézet Nyelvészeti Füzetei, 1. Újvidék, 1971).

c) Az egybevető (kontrasztív) módszer és a tipológiai módszer között a különbség abban van, hogy a tipológia a nyelvek összes létező és lehetséges hasonlóságait és különbségeit vizsgálja, viszont az egybevető módszer rendszerint csak két nyelvet vizsgál, s azt elemzi, hogy a vizsgált szerkezeteken belüli rendszerek hogyan felelnek meg egymásnak. A kontrasztív módszer a vizsgált nyelvi rendszereket teljes egészükben és részletességgel tanulmányozza, s azt akarja megállapítani, hogy azok milyen közel vannak egymáshoz.

Minden nyelv egy zárt rendszert képez. Az egybevetés a két rendszer részleges széttörését is jelenti, mivelhogy azon részüket vetjük egybe, amelynek mindkét rendszerben megvan a maga helye.

A magyar és a szerbhorvát esetrendszerre vonatkozóan Dezső László megállapítja, hogy a magyarra az agglutináló, a szerbhorvatra a flektáló esetragok a jellemzők. Véleménye szerint ezzel magyarázható, hogy „a magyar esetrendszerben határozottabban elválnak a grammatikai esetek a lokális esetektől, s a különböző lokális esetek használatosak nemcsak az irányhármaságot kifejező »közelítés« jegy három kombinációjára (*házba*, *házban*, *házból*), hanem a »belsőség« és »nem belsőség« megkülönböztetésére is: *házba/házra*, *házban/házon*, *házból/házzól*. Az előbbi a szerbhorvatra is jellemző, s az *acc*, ill. *dat* és *loc* és *gen* megkülönböztetésében realizálódik, míg az utóbbi jegy nem esetmegkülönböztető szerepű.” (I. m. 42–43.)

AZ EGYBEVETŐ MÓDSZER ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

Amint azt az előzőekben is kifejtettük, az egybevető módszer két nyelv struktúráját veti egybe, s feltételezi a mindkét nyelv struktúrájában fellelhető rendszerek szerkezeteinek szinkrón leírását, a köztük levő különbségeknek és hasonlóságoknak, ill. ekvivalenseknek a bemutatását.

Ezzel kapcsolatban felmerül a kérdés, hogy mit értünk egy nyelv struktúráján, a struktúráján belül milyen rendszereket különböztethetünk meg; más szóval a *struktúra*, *rendszer* és *szerkezet* fogalmak hogyan függnek össze egymással? H. A. Gleason a nyelv struktúráját két egymással szoros kapcsolatban álló

részstruktúrára, a *kifejezés* (forma) és *tartalom* (jelentés) *struktúrájára* osztja. (Vö. An introduction to descriptive linguistics, New York, 1955.). A két struktúra egymástól elválaszthatatlan, s a tartalom struktúráját csak a kifejezés struktúráján át közelíthetjük meg.

A nyelv struktúráján belül megkülönböztethetünk *fonológiai, grammatikai* és *lexikai rendszereket*, a rendszereken belül pedig *szerkezeteket*, amelyek a nyelv struktúráján belüli rendszereknek formából és tartalomból álló egységei. A fonológiai, grammatikai és lexikai rendszereken belül még részrendszereket különböztethetünk meg, pl. a magánhangzók rendszerét, a helyhatározók rendszerét stb.

A struktúrán belüli rendszerek egybevetésekor elsősorban szerkezeti egységeket vetünk egybe. A nyelv struktúrájának bármelyik rendszerét egybevetethetjük, de ilyenkor mindig felmerül a kérdés, hogy milyen alapon történjék az egybevetés. Nagyon lényeges annak meghatározása, hogy mi szolgáljon alapul, kiindulópontul az egybevetés számára. Ezt pedig elsősorban az dönti el, hogy az egybevetés milyen gyakorlati vagy tudományos célra készül. Pl. a magyar—szerbhorvát kontrasztív nyelvtani vizsgálatok eredményei tudományos elméleti alapot kell hogy nyújtsanak egy magyar—szerbhorvát, ill. szerbhorvát—magyar egybevető nyelvtan megírásához. Ebből következik, hogy „az egybevetésnél nem indulhatunk ki csak a két nyelv valamelyikéből, hanem mindig abból, amelyekben egy adott jelenség jobban szemléltethető. Így például ha a névelők használatáról van szó, célszerű a magyarból kiindulni. Az igeaspektusok vizsgálatában viszont célszerűbb a szerbhorvátból kiindulni, mert ez ott jóval fejlettebb, mint a magyarban.” (Dezső L. i. m.) Más a helyzet, ha pl. az egybevetés gépi fordítás céljaira készül.

Rudolf Filipović zágrábi professzor „Uloga kontrastivne analize u lingvističkom istraživanju” (Filološki pregled, Beograd, 1968. III—IV) c. tanulmányában kifejti, hogy a nyelvek kontrasztív elemzésének nincs egy általános és egyértelműen elfogadott módszere. A kontrasztív nyelvészet tárgyköréből számtalan tanulmány, cikk, monográfia stb. jelent már meg a világ minden táján, de a szerzők azokban csak saját kísérleteiket, módszereiket ismertetik, és még csak kísérletet sem tesznek, hogy azokat minden nyelvre és a vizsgálat minden aspektusára vonatkoztassák, általánosítsák.

Ebben az írásban nincs lehetőség arra, hogy mindezeket a kísérleteket, módszereket részletesen tárgyaljuk, csak azt szeretném kihangsúlyozni, hogy az eddig megjelent kontrasztív monográfiákban a fordító módszer dominál, és a legtöbb tanulmány is a fordító módszer alkalmazásának előnyeivel foglalkozik. Ezek közül csak néhányat említek meg, egészen vázlatosan.

V. V. Veszelitszkij szerint (Vö. Filologicseszkie nauki, 1963/2, 3—13) a legelterjedtebb az a módszer, amikor kiindulásként az egyik nyelvnek a kategóriái szolgálnak, s ezeknek megkeressük a visszaadási módját a vizsgált másik nyelvben. Az egyoldalú fordítás azonban még nem pótolja a nyelvészeti elemzést, és ritkán eredményezi rendszerek szembeállítását.

Ugyancsak Veszelitszkij említi még a következő módszert: Az egybevetés tárgyát a nyelv valamely formai egysége képezi, s ehhez keressük a megfelelő formai ekvivalenseket egy másik nyelvben, aztán pedig elemezzük, hogy milyen jelentéseket, ill. jelentésárnyalatokat fejezhetünk ki velük (pl. az orosz „V”

és „NA” előjárók és a magyar *-ba, -be, -ban, -ben, -ra, -re, -n, -on, -en, -ön* ragok kapcsolatának vizsgálata) Többek szerint metodológiailag ez a leghelyesebb vizsgálati módszer, mert ez biztosítja kutatásaink objektivitását és konkrét voltát. Hiszen a nyelvekben a specifikus nem a jelentés, hanem a forma. (Vö. J. Ries: Was ist Syntax?)

E. A. Levenston jeruzsálemi professzor szerint a nyelvek közötti szintaktikai különbségek ábrázolásának egyik módja az, amit „fordítás-paradigmá”-nak nevezhetünk. Egy az *A* nyelvből való grammatikai kategória egy listában szembe kerül a *B* nyelv valamennyi kategóriájával, amelyre lefordítható. Amikor csak lehetséges, akkor a fordítás során a választást szabályozó grammatikai és szövegösszefüggésbeli kritériumokat is fel kell sorolni a paradigmához fűzött jegyzetekben.

Levenston megemlíti azt az érdekes tényt, hogy az ő paradigmáiban a *B* nyelv ekvivalensei egyirányúak: $A \rightarrow B$, és hogy azok nem mindig felelnek meg fordított irányban is ($A \leftarrow B$). Véleménye szerint a nyelvtanításban — hacsak egy mód van rá — feltétlenül meg kell adni a fordított irányú paradigmát is. Levenston módszerei elsősorban pedagógiai célokat szolgálnak; a kontrasztív nyelvészeti analízisben akkor ajánlhatók, ha a többi módszer nem vezet eredményhez. (Vö. The „Translation-Paradigm”. A Technique for Contrastive Syntax. IRAL, III, 3. 1965.)

H. W. Kirkwood Translation as a Basis for Contrastive Linguistic Analysis (IRAL, IV. 3. 1966.) c. cikkében az angol és német nyelv szintaktikai és szemantikai egybevetése alapján megállapítja, hogy a fordításon alapuló szintaktikai és szemantikai kontrasztív elemzés megbízható empirikus alapot nyújt egy nyelv struktúrájának tudatos megismeréséhez. Kirkwood módszere is fordító módszer. Az anyanyelv egy grammatikai kategóriáját konfrontálja az idegen nyelv minden lehetséges fordítási ekvivalensével.

Léonardo Spalatin Contrastive Methods (Studia Romanica et Anglica Zagrabienasia, 23. 1967.) c. tanulmányában ismerteti az úgynevezett kétirányú fordítás módszerének az alkalmazását. Ezt az angol birtokos névmások szerbhorvát fordítási ekvivalenseivel illusztrálja. Ennek a módszernek az az előnye, hogy olyan nyelvek egybevetésénél is alkalmazható, amelyekben nincsenek meg az azonos grammatikai kategóriák.

A fordítási módszerek természetes velejárója a kontextuális jelentés kritériumának felhasználása. Spalatin szerint nagyon kívánatos volna, ha ki lehetne alakítani a kontrasztív kutatásnak egy olyan módszerét, amelyben minimumra csökken a kontextuális jelentésre való támaszkodás szükségessége a két szembeállított nyelvben.

A transzformációs generatív grammatika alkalmazásának lehetőségei és módszerei a kontrasztív nyelvészetben egy külön kérdéskomplexumot jelentenek, amelynek megvilágítása külön részletes tanulmányt igényel. Ebben a cikkben ezekről a kérdésekről ezért nem teszünk említést.

Fontosnak tartjuk kihangsúlyozni a nyelvek egybevetésének alkalmazott nyelvtudományi jelentőségét. Mint tudjuk, a nyelv és a gondolkodás szoros kapcsolatban vannak egymással, s ez a kapcsolat elsősorban az anyanyelvben (annak tudatos ismeretében) valósul meg. A gondolatok az anyanyelv segítségével formálódnak, ezért ennek a közvetlen kapcsolatnak a rendszeres és tudatos felhasználása elengedhetetlen az idegen nyelvek oktatásában, mert a tudományos kutatások bebizonyították, hogy az anyanyelv használatát a

tanítás folyamatában ki lehet küszöbölni, de az anyanyelvi tudatállapotot nem lehet megkerülni. (Vö. Szathmári István: Az anyanyelv és a tanult nyelv viszonya az oktatás folyamatában. Az idegen nyelvek oktatásának időszerű kérdései. Budapest, 1957. 83—101).

Az egybevető módszer célja feltárni egy nyelvben azokat a jelenségeket, amelyek a legnagyobb problémát jelentik egy másik nyelv szemszögéből, s azután ennek megfelelően elrendezni az anyagot, összeválogatni a példákat. Erre vonatkozóan Hegedűs József a következőket írja: „Tegyük fel, hogy van egy szovjet nyelvész által írt orosz nyelvtan, amely kb. 300 oldalnyi terjedelmű. Mondjuk 20 oldalon foglalkozik az igeszemlélettel. Számunkra ez az „objektív” orosz nyelvtan egyáltalán nem lehet sem beosztásra, sem a tárgyalás módszerére, sőt még terminológiai tekintetben sem feltétlenül kötelező norma. Nekünk ebből egy „szubjektív” nyelvtant kellene írunk, amelyben az igeszemlélet tárgyalása legalább 60 oldalt tenne ki. A nyelvi „igazság” tekintetében a két nyelvtan azonos volna, de esetleg mélyrehatóan különbözne a kifejezést, a „súlypontosítást” illetően. Mi „szubjektíven”, az anyanyelvünk rendszerén átszűrve értékeliük az idegen nyelvet, s így jutunk el annak „objektivitásáig”. (Vö. Nyelvtan és nyelvoktatás. Modern Nyelvoktatás 1963. I/1—2).

Az anyanyelv és idegen nyelv struktúrájának egybevetése csak alapja a nyelvoktatásnak, de egyáltalán nem jelenti a tanítással kapcsolatos módszertani kérdések megoldását. Ezenkívül meg kell még különböztetnünk egy nyelv rendszerének tudományos célú egybevető vizsgálatát az iskolai egybevető nyelvtanoktól, amelyekben a metodikai szempontok dominálnak, mert a tanulók korához, képességeihez kell igazodniuk.

REZIME

ULOGA KONTRASTIVNE ANALIZE U LINGVISTIČKOM ISTRAŽIVANJU

U uvodnom delu svog izlaganja autor članka iznosi konstataciju da u centru proučavanja bilingvizma stoji interferencija jezika. Novija istraživanja u lingvistici su dokazala da je za proučavanje jezične interferencije najpogodnija metoda kontrastivna analiza. Nastavu maternjeg jezika u bilingvalnoj ili multilingvalnoj sredini, odnosno nastavu stranog jezika uopšte, treba izvoditi pomoću naučno fundiranih kontrastivnih gramatika.

U daljem svom izlaganju opisuje razvoj kontrastivne metode u lingvistici navodeći važnije međunarodne konferencije, savetovanja, kongrese i sl. koji su na tu temu održani poslednjih petnaestak godina.

Posebno ističe dva naučna projekta u vezi sa kontrastivnim proučavanjem mađarskog i srpskohrvatskog, odnosno srpskohrvatskog i engleskog jezika, a koja se istraživanja vrše u Institutu za hungarologiju u Novom Sadu, odnosno u Institutu za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Autor opisuje najrasprostranjenije metode proučavanja odnosa u strukturama raznih jezika i to: a) komparativnu, b) tipološku i c) kontrastivnu metodu. Opisuje primenu ovih metoda i njihovu međusobnu korelaciju.

Na kraju članka autor posebno ističe pedagošku primenu kontrastivne analize, naglašavajući da ona ne rešava istovremeno i metodološke probleme nastave jezika. Osim toga, treba razlikovati kontrastivna lingvistička ispitivanja od kontrastivnih školskih gramatika. Kod ovih poslednjih dominiraju metodološki aspekti, pošto se isti moraju prilagoditi uzrastu i sposobnostima učenika.

SUMMARY

THE ROLE OF CONTRASTIVE ANALYSIS IN LINGUISTIC RESEARCH

In the introductory part of his exposition the author of this article explains that in the focus of the examination of bilingualism stands the interference of languages. Recent linguistic researches have proved that the best method for studying the interference of languages is the contrastive analysis. The teaching of the mother tongue in a bilingual or multilingual environment respectively the foreign language teaching in general has to be carried out on the basis and by means of scientifically founded contrastive grammars.

In his further analysis he describes the development of the contrastive method in linguistics, stating some of the most important international conferences, consultations, congresses and other relevant meetings which were held during the last fifteen years.

In particular he points out two scientific projects in connection with the contrastive examination of Hungarian and Serbo-Croatian and Serbo-Croatian and English respectively. These researches are being done in the Institute for Hungarian in Novi Sad and in the Institute for Linguistics of the Philological Faculty of the University Zagreb.

The author depicts the most wide-spread methods of studying the relationship of structures of different languages and considers in particular the following methods: a) comparative, b) typological and c) the contrastive method. He describes the application of these methods and their reciprocal correlation.

At the end of his article the author especially stresses the pedagogic application of the contrastive analysis emphasizing that this analysis does not solve at the same time the methodological problems of language teaching. Besides, one should make a difference between contrastive linguistic researches and contrastive school grammars. With these last, methodological aspects prevail, for they have to be adapted to the age and capability of pupils.